

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Dışişleri Bakanı Mevlüt ÇAVUŞOĞLU** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Kemal PEKÖZ

Adana Milletvekili

Suriye Sağlık Bakanlığı, 10 Eylül 2022 tarihinde ülkede kolera salgını olduğunu ilan etmiş, BM'nin eski insani yardım koordinatörü Imran Riza da salgını "Suriye halkı ve tüm Orta Doğu bölgesi için ciddi bir tehdit" olarak nitelendirmiştir. 1 Kasım itibariyle de Dünya Sağlık Örgütü Suriye'de koleradan 81 ölüm ve 24,000'den fazla şüpheli vaka kaydetmiştir.

İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) 7 Kasım 2022 tarihinde konuyla ilgili yaptığı açıklamada Türkiyeli yetkililerin, Suriye ile yakın ülkelere yayılan ve ölümcül kolera salgınına yol açtığına inanılan ağır su krizini kötüleştirdiğini belirtmiştir. Açıklamaya göre Türkiye makamları, Fırat Nehri'nin Suriye kontrolündeki kısmına yeterli su akışını ve kontrolleri altındaki Kuzey Suriye'de kritik bir su kaynağı olan Allouk istasyonundan Kuzeydoğu Suriye'de Kürtlerin denetimindeki bölgelere istikrarlı bir su arzı sağlamamaktadır. Rapora göre; Türkiye geçen yıl, kendisinin de su kıtlığıyla karşı karşıya olduğunu belirterek, azalan su seviyelerine ilişkin sorumluluğunu reddetmiştir. Ancak, kâr amacı gütmeyen uluslararası bir kuruluş tarafından hazırlanan bir raporda, Ocak ve Mayıs 2021 tarihleri arasında Suriye'deki barajlarda su seviyelerinin keskin bir şekilde düşerek hidroelektrik barajlarına ciddi zararlar verdiği belirtilmiş ve bu sırada Fırat'ın Türkiye'deki bölümünde faaliyette olan birkaç barajdan biri olan Atatürk Barajındaki su seviyelerinin ise yükseldiği tespitinde bulunmuştur. İnsan Hakları İzleme Örgütü, Mart 2020'de, COVID-19 salgınının ortasında, Türkiye'nin Allouk istasyonundan Kuzeydoğu Suriye'de Kürtlerin denetimindeki bölgelere yeterli su tedarikini sağlamadığını belgelemiş ve Suriyeli 49 ayrı grup, Türkiye'nin istasyondan "suyu kasıtlı olarak kestiğini" açıklayarak durumu kınamışlardır.

Ülkeler arasında paylaşılan suların kullanımı çeşitli evrensel ilkelerle düzenlenmektedir. Bu ilkeler arasında su kaynaklarının adil ve makul paylaşımı, kıyıdaş devletlere önemli zarar vermeme yükümlülüğü ve ilgili herhangi bir ekonomik faaliyet planlanırken kıyıdaş devletlere bildirimde bulunma ve onlara danışma genel ödevi yer almaktadır. Türkiye'nin 1997 tarihli BM Su Yolları Sözleşmesi'ni reddetmesi, bu uluslararası ilkelerin uygulanmasını engellemektedir.

Bu bağlamda:

1. İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün yayınladığı raporda bahsi geçen iddialar doğru mudur?
2. Türkiye'nin, Türkiye ile Suriye arasındaki nehrin Suriye'nin elinde bulunan kısmına ait su akışını kısıtladığı iddiaları doğru mudur?
3. Rapora göre; Türkiye geçen yıl, kendisinin de su kıtlığıyla karşı karşıya olduğunu belirterek, azalan su seviyelerine ilişkin sorumluluğunu reddetmiştir. Ancak, kâr amacı gütmeyen uluslararası bir kuruluş tarafından hazırlanan bir raporda, Ocak ve Mayıs 2021 tarihleri arasında Suriye'deki barajlarda su seviyelerinin keskin bir şekilde düşerek hidroelektrik barajlarına ciddi zararlar verdiği belirtilmiş ve bu sırada Fırat'ın Türkiye'deki bölümünde faaliyette olan birkaç barajdan biri olan Atatürk Barajındaki su seviyelerinin ise yükseldiği tespitinde bulunmuştur. Bahsi geçen tarihte Atatürk Barajındaki su seviyelerinin yükseldiği tespiti doğru mudur?
4. 16 Temmuz 2021 tarihinde Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi Tanju Bilgiç'in açıklamasına göre Rasulayn ve Tel Abyad bölgesinde 18 Nisan 2021, Allouk Su İstasyonunda ise 26 Haziran 2021 tarihinden beri elektrik enerjisi mevcut değildir. Fakat bölgedeki insani yardım çalışanları bölgede su istasyonunu işletmeye yetecek miktarda elektriğin her halükârda mevcut olduğunu belirtmişlerdir. Söz konusu iddiadan hareketle; bölgede elektrik enerjisi olduğu halde su akışının bilinçli ve planlı olarak kısıtlandığı doğru mudur?
5. Nehrin Suriye'deki bölümüne su akışı 1987'de yapılan anlaşmanın öngördüğü miktarda mıdır?
6. İktidarınızın Fırat Nehri üzerindeki kontrolünü siyasi bir araç olarak kullandığı iddiası doğru mudur?
7. Türkiye nehir üzerindeki hakimiyetini kullanırken ülkeler arasında paylaşılan suların kullanımı için düzenlenen evrensel ilkelere uymakta mıdır?